

Opomin posestnikom mitenskih zemljiš na Krajskem.

Komisije, ki so bile postavljene za obravnavo odškodnine, katero morajo nekdanji podložni svojim prejšnjim gosposkam za odpravljene urbarske davke in desetino odrajtovati, nastopijo po doveršenju tega dela prerajtilo in obravnavo odškodnine, ktera gré gosposkam za tiste zemljiša, ki še niso v last kupljene, ali, kakor kmetje navadno pravijo, kavfrane. Gosposke so že po višjem povelju večidel skazale vse take še ne v last kupljene zemljiša z natančnim popisom mere in dohodkov po katasterski prerajtbi vsakterega po njih misli še mitenskega dela.

Mogoče je, da marsikteri posestnik mitenskega sveta ima tudi „kavfrane“ lastnine, ktere so gosposke nevedoma med mitenske v prerajt vzele. Iz tega vsakteri lahko razvidi, kako potrebno je, da vsakteri od komesije poklican posestnik gotovo k poravnavi pride, in sabo prinese vse katasterske spise (pogue) od svojih zemljiš, urbarske bukvice, kavfertne in mitne pisma, tudi druge pisma, po katerih je posest dosegel, prerajtilne pisma odškodnine za urbarske davke, desetino in starič ali malo desetino, bukvice cesarskega davka, in natančno skazovanje, kaj da je odrajtovati od njegovega mitenskega grunta na beri za fajmoštra, kaplane, mežnarja, šolo, in na nakladah za soseskine potrebe.

Kdor se na poklic ne bode oglasil, naj svoji zanikernosti pripiše, če bode imel kasneje veliko potov popraviti pomote in odvernit škodo, ki si jo je sam naključil. O.

Nekaj od naših ljudskih šol.

Da tudi dobro vravnane ljudske šole vendar zmeraj hirajo, in sadú nikakor obroditi ne morejo, kateri se po pravici od njih pričakuje, je poglavitnih vzrokov eden, da starši svojih otrok ali celó v šolo ne pošiljajo ali pa ne poredoma. To so že davno spoznali vsi šolski možje, kar nam pričajo pomenki mnogih učiteljskih zborov, pri katerih so se pogovarjali in posvetovali, kaj jim je početi, da bodo starši bolj pridno svoje otroke v šolo pošiljali. In ako ravno je skoro vsak svoje storil, so vendar večidel vsi v svojo žalost skusili, da vse njih prigovarjanje le malo zda, ter se prepričali, kako potrebno bi bilo, ako bi se taki starši, kateri svojih otrok radovoljno v šolo ne pošiljajo, k temu s silo primorali. To pa bo storila, terdno se nadjamo, naslednja hvalevredna postava, ktero je slavno c. k. deželno poglavarstvo na Krajskem naukazalo, in ktero je te dni naš častiti, za ljudske šole vès vneti okrajni poglavar v Krajnju, gospod Pauker po naši okolici razposlal. Glasí se pa blezo takole:

„Iz poročil gospoda svetovavca za ljudske šole po Krajskem so gospod deželni poglavar z nevoljo zvedili, da po mnogih šolah ni ne popisnikov vse za šolo ugodne mladosti, ne obiskovanjskih zapisnikov. Manjka torej takim šolam podlage, brez ktere se ne more ne nad rednem obiskovanjem čuti, ne obiskovanja s primernimi pomočki pospešiti. Iz tacega zanemarjenja postavnih predpisov pa sledi samo po sebi, da otroci neredno in zanikerno v šolo hodijo, kar pregledni popisi ljudskih šol l. l. poterdijo, iz katerih se razvidi, da se je po več šolskih okrajih število učencov proti letu 1851 zmanjšalo. Ker je težavno nove ljudske šole ustanoviti, si je toliko bolj z vso resnobo prizadevati, da vsaj po tistih farah, kjer so že šole, starši svoje otroke po zapovedi va-nje pošiljajo, ker tudi zastran ljudskih šol dane zapovedi se morajo na tanjko spolnovati.

Omenjenim napakam v okom priti, in da se ljudske šole redoma obiskujejo, so gospod deželni poglavar zapovedali, kakor sledi:

1. Vsi otroci od 6. do spolnjenega 12. leta morajo v vsakdanjo šolo hoditi. Od 13. do spolnjenega 15. leta pa v nedeljske. (§§. pol. š. osn. 301, 306 in 311.)

2. Te otroke naj vsako leto o jesenskih šolskih praznikih učitelj s krajnim šolskim ogledom natanjko po hišah in rodovinah popiše, in popis primerjeva s kerstnimi bukvami vravná in zgotovi. (§§. 301, 302, 303, in 311.)

Pri otrocih, kateri se ali zavoljo daljave ali iz družih posebnega obzira vrednih vzrokov v vsakdanjo šolo ne morejo siliti, naj se ti vzroki v šolski popisnik zapišejo. Dolžnosti v nedeljsko šolo hoditi se pa, razun v 311. §. naštetih primerljejev, ne more nikdo oprostiti, ker ob nedeljah in praznikih morajo tako vsi odrašeni otroci k božji službi priti. V nedeljsko šolo morajo tudi tisti za vsakdanjo šolo ugodni otroci hoditi, kateri se iz popred naštetih vzrokov vsakdanje šole oprosté.

Pri tistih za vsakdanjo šolo ugodnih otrocih, kateri so že dozdej v šolo hodili, naj se tudi v šolskem popisniku zapiše, kdaj so začeli v šolo hoditi, da se razvidi, ali so (po minist. ukazu 26. jul. 1851, št. 7305, in po poglavarstvenem 14. aug. 1851, štev. 584) zapovedanih šest celih let zares dostali.

Kjer se je imenovani popis pretekle šolske praznike opustil, naj se zdaj brez pomude zgotovi.

3. Na podlagi šolskega popisnika naj si učitelj zraven zapisnika za rede ali klase (Fortgangskatalog) dva obiskovanjska zapisnika naredi, da zamore va-nja dan za dnevom po obstoječih postavah zapisovati. V enega teh dvéh se tisti za vsakdanjo šolo ugodni otroci zapišejo, kateri so po šolskem popisniku dolžni v vsakdanjo šolo hoditi; v enega pa vsi drugi v šolskem popisniku naštetí otroci (§§. 313 in 323.)

Kjer se otroci zavolj premajhne učilnice ne morejo naenkrat učiti, naj se razdelé v dva razdelka do časa, da se bo številu otrok primeren prostor poskerbel.

4. Otroke, katerih v šoli ni, mora učitelj prec ali pa vsaj konec tedna ustmeno svojemu duhovnemu pastirju naznaniti, da duhovni pozvé, zakaj jih v šolo ni bilo, ter zanikerne k zvestemu spolnovanju dolžnost resno opomni. (§. 178.)

5. Starši, kateri se z zanikernim pošiljanjem otrok v šolo zadolže, plačajo v kazen dvojno učnino (§. 177.) Kjer so pa učiteljevi dohodki po vstanovitnem pismu njegove plače tako vravnani, da občine mesečne učnine ne plačujejo, se rajta po drugot navadni mesečni učnini 10 kr., torej znese kazen 20 kr. na mesec. Kar se iz tacih kazin denarja nabere, se polovica proti prejemnemu listu učitelju zročí. Kam da se ima una polovica oberniti, se nasvét pošlje šolski oblastni in ravná po njeni razsoji.

6. Da se nemarnemu obiskanju šol o pravem času z vso resnobo in močjo v okom pride, morata v slehernem šolskem kraju župan in šolski krajni ogleda konec vsacega mesca v vsakdanjo in nedeljsko šolo priti, obiskovanjska zapisnika pregledat, ter dvoje izpisov, v ktera je učitelj tiste otroke zapisal, kateri poredoma v šolo ne hodijo, z učiteljem vred podpisati. Da se bodo tacih šolskih ogledovanj tudi duhovni pastirji vdeležili, se zamore od njih gorečnosti, s ktero večidel vsi za šolo skerbé *), terdno pričakovati.

Eden tacih izpisov ostane v šoli. Enega pa župan seboj vzame, pokliče starše izostajavših otrok prec na odgovor, kaznuje krive z odrajtanjem dvojne učnine, ter pošlje izpis in poročilo, kaj se je storilo, okrajnemu poglavarstvu. Okrajno poglavarstvo pa bo s terdovratno zanikernimi z neprizanesljivo ostrostjo delalo.

Te vis. ustanovila se daja vsim županstvom, kjer so šole, na znanje s pristavkom, da se morajo prec in natanjko spolnovati.⁴

*) Resnično zaslužena pohvala.